

Sygn. akt V ACa 431/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 września 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Jadwiga Galas
Sędziowie :	SA Barbara Kurzeja (spr.) SA Olga Gornowicz-Owczarek
Protokolant :	Barbara Knop

po rozpoznaniu w dniu 3 września 2013 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) w W.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w H.

o stwierdzenie nieważności uchwał ewentualnie o uchylenie uchwały

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 6 marca 2013 r., sygn. akt V GC 92/12

1. oddala apelację;

2. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 540 (pięćset czterdzieści) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt V A Ca 431/13

UZASADNIENIE

Strona powodowa wносиła o stwierdzenie nieważności uchwały nr (...)podjętej w dniu 21 czerwca 2012 r. przez zwyczajne walne zgromadzenie pozwanej spółki akcyjnej o przyjęciu porządku obrad oraz uchwały nr (...) o podwyższeniu jej kapitału zakładowego w drodze emisji akcji serii (...) z wyłączeniem prawa poboru dotychczasowych akcjonariuszy oraz w przedmiocie zmian statutu pozwanej ewentualnie o uchylenie uchwały nr (...).

Zgłoszone jako pierwsze, żądanie stwierdzenia nieważności powyższych uchwał, powód uzasadniał tym, że zostały one podjęte z naruszeniem art. 404 § 1 k.s.h. w zw. z art. 401 § 1 k.s.h. W jego ocenie, przy obliczaniu terminu do zgłoszenia

przez akcjonariusza żądania umieszczenia określonych spraw w porządku obrad, nie uwzględnia się bowiem ani dnia walnego zgromadzenia, ani dnia zgłoszenia żądania przez akcjonariusza, w związku z czym żądanie akcjonariusza pozwanej - E. M. - rozszerzenia porządku obrad zgromadzenia zwołanego na dzień 21 czerwca 2012 r. powinno zostać zgłoszone zarządowi pozwanej najpóźniej do 30 maja 2012 r. Tymczasem zostało ono doręczone pozwanej w dniu 31 maja 2012r. Uzasadniając - zgłoszone jako ewentualne - żądanie uchylenia uchwały nr (...) powód wskazał z kolei, iż jest ona sprzeczna ze statutem pozwanej, z dobrymi obyczajami oraz ma na celu pokrzywdzenie powoda jako jej akcjonariusza.

Wyrokiem z dnia 6 marca 2013 r. Sąd Okręgowy stwierdził nieważność obu uchwał oraz orzekł o kosztach procesu ustalając, co następuje.

Pozwana jest spółką publiczną. Akcje uprzywilejowane będące w posiadaniu członków rodziny M. stanowią 33,84 % kapitału zakładowego pozwanej zapewniają im 60,83% głosów na walnym zgromadzeniu. Powód jest instytucją finansową (funduszem inwestycyjnym), której wyłącznym przedmiotem działalności jest lokowanie środków pieniężnych zebranych od uczestników funduszu i jest właścicielem 1.333.709 akcji zwykłych na okaziciela pozwanej reprezentujących 25,68% kapitału zakładowego. Na walnych zgromadzeniach powód rejestruje 877.215 akcji, co stanowi 10% ogólnej liczby głosów wynikających z akcji wyemitowanych przez pozwaną. W dniu 25 maja 2012 r. pozwana zwołała na dzień 21 czerwca 2012 r. zwyczajne walne zgromadzenie akcjonariuszy. W przedstawionym porządku obrad przewidziano m.in. podjęcie uchwały w sprawie podziału zysku za rok obrotowy 2011 oraz podjęcie uchwał w sprawie udzielenia absolutorium członkom zarządu pozwanej z wykonania przez nich obowiązków w roku 2011.

1 czerwca 2012 r. pozwana podała do wiadomości publicznej, że w dniu 31 maja 2012 r. zarząd pozwanej otrzymał od jej akcjonariusza E. M. (prezesa zarządu) - w trybie art. 401 § 1 k.s.h.- wniosek o umieszczenie w porządku obrad zwyczajnego walnego zgromadzenia punktów dotyczących podjęcia uchwały w przedmiocie podwyższenia kapitału zakładowego pozwanej spółki akcyjnej z wyłączeniem prawa poboru akcji nowej emisji dotychczasowych akcjonariuszy spółki, o kwotę nie mniejszą niż 5.000.000 zł i nie większą niż 25.000.000 zł oraz podjęcie uchwały w przedmiocie zmiany statutu spółki w związku z podwyższeniem kapitału zakładowego oraz zmiany w składzie radzie nadzorczej. Nowy uzupełniony porządek obrad został przedstawiony w raporcie bieżącym nr (...) z dnia 1 czerwca 2012r.

W dniu 21 czerwca 2012r. odbyło się walne zgromadzenie, na którym podjęto m.in. zaskarżone uchwały. Pełnomocnik powoda wraz z dwoma innymi akcjonariuszami głosowali przeciwko uchwałom nr (...) i (...). Projekt uchwały nr (...)wraz z opinią zarządu pozwanej podjętą w dniu 18 czerwca 2012 r., przedstawione zostały akcjonariuszom przez prezesa zarządu przed przystąpieniem do głosowania nad tą uchwałą pomimo, że jej projekt nie został wcześniej przedstawiony do zaopiniowania radzie nadzorczej pozwanej. Akcjonariusze zostali poinformowani, że zarząd udzielił pisemnej odpowiedzi na pytania akcjonariuszy zadane podczas walnego zgromadzenia w ciągu 14 dni. Na część pytań prezes zarządu nie udzielił żadnej odpowiedzi. Nie został również uwzględniony wniosek pełnomocnika powodowego Funduszu o zarządzanie piętnastominutowej przerwy w obradach. W raporcie bieżącym (...) z 5 lipca 2012 r. zarząd pozwanej udzielił częściowej odpowiedzi na pytania zadane w 21 czerwca 2012r. przez akcjonariuszy.

Odnosząc się do zarzutów proceduralnych stanowiących podstawę - zgłoszonego jako pierwsze - żądania pozwu, Sąd Okręgowy podzielił twierdzenie powoda, że zmiany w porządku obrad nie zostały zgłoszone w terminie wskazanym w art. 401 § 1 zd. 3 k.s.h., co uzasadnia żądanie stwierdzenia nieważności zaskarżonych uchwał na podstawie art. 425 § 1 k.s.h. W jego świetle, podjęcie uchwały sprzecznej z przepisami powoduje, na podstawie art. 58 k.c., bezwzględną nieważność uchwały, a jak się przyjmuje w orzecznictwie, na gruncie art. 425 k.s.h., podstawą do żądania stwierdzenia nieważności uchwał walnego zgromadzenia akcjonariuszy mogą być także uchybienia formalne zaistniałe przed podjęciem uchwał, które wywarły wpływ na ich treść. Wszystkie zgłoszone zmiany dotyczyły podjęcia uchwał istotnych, o dużym znaczeniu dla działalności pozwanej spółki. Zgodnie z art. 401 § 1 k.s.h. akcjonariusz lub akcjonariusze reprezentujący co najmniej jedną dwudziestą kapitału zakładowego mogą żądać umieszczenia określonych spraw w porządku obrad najbliższego walnego zgromadzenia. Żądanie zamieszczenia nowych spraw

powinno zostać zgłoszone zarządowi spółki publicznej nie później niż na 21 dni przed wyznaczonym terminem zgromadzenia. Żądanie to powinno zawierać uzasadnienie lub projekt uchwały dotyczącej proponowanego nowego punktu porządku obrad i może zostać złożone w postaci elektronicznej. Zmiany porządku obrad zostały zgłoszone przez E. M. w dniu 31 maja 2012r. Natomiast sam projekt uchwały został przedstawiony dopiero na zgromadzeniu przed rozpoczęciem głosowania w jej przedmiocie. Kodeks spółek handlowych nie zawiera przepisów dotyczących sposobu liczenia terminów w związku z czym, zgodnie z przepisem art. 111 k.c., który w związku z art. 2 k.s.h., znajduje zastosowanie w niniejszej sprawie, jeżeli początkiem terminu nie jest określony dzień lecz zdarzenie, które ma nastąpić w określonym dniu, to tego dnia nie uwzględnia się przy obliczaniu terminu. Termin ten należy liczyć od dnia następnego. Zdarzenie w postaci żądania umieszczenia w porządku obrad nowych określonych spraw w konkretnym stanie faktycznym sprawy powinno nastąpić 21 dni przed wyznaczonym terminem zgromadzenia (z wyłączeniem dnia zgromadzenia).

W ocenie Sądu Okręgowego, żądanie to powinno zostać zatem zgłoszone w dniu 30 maja 2012 r., a nie w dniu 31 maja 2012 r. Zwyczajne walne zgromadzenie akcjonariuszy pozwanej nie powinno w tej sytuacji przyjąć zarówno uchwały nr (...) jak i uchwały nr (...), zwłaszcza że przedmiot tych uchwał był istotny dla działalności pozwanej Spółki oraz akcjonariuszy tej spółki. Uchwały te zakładały znaczące zmiany w jej strukturze. Brak ich odpowiedniego przygotowania pod obrady walnego zgromadzenia pozwanej, która jest spółką publiczną (niezawiadomienie akcjonariuszy ani rady nadzorczej o planowanych zmianach porządku obrad i nieprzedstawienia im wyczerpującej argumentacji w tym zakresie, odmowie odpowiedzi na pytania na walnym zgromadzeniu oraz wystosowanie odpowiedzi dopiero po podjęciu uchwał) należało ocenić negatywnie.

Mając na uwadze powyższe argumenty Sąd Okręgowy uznał, że zaistniały podstawy do stwierdzenia nieważności zaskarżonych uchwał i orzekł na mocy art. 425 k.s.h. w związku z art. 401§ 1 k.s.h.

W apelacji od powyższego wyroku strona pozwana zarzuciła Sądowi Okręgowemu naruszenie:

- art. 328 § 2 k.p.c. przez brak wskazania, w jaki sposób stwierdzone uchybienie proceduralne miało wpływ na treść uchwały i wynik głosowania,

- art. 58 k.c. poprzez jego zastosowanie,

- art. 401 § 1 zd. 3 k.s.h. oraz art. 111 k.s.h. w zw. z art. 2 k.s.h. poprzez ich błędną wykładnię polegającą na na przyjęciu, że żądanie akcjonariusza umieszczenia określonych spraw w porządku obrad jest zdarzeniem w rozumieniu art. 111 k.c. i że w związku z tym termin do zgłoszenia żądania należy liczyć od dnia następnego od tego zdarzenia

ewentualnie obrażę art. 425 § 1 k.s.h. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu zaskarżonych uchwał za dotknięte sankcją nieważności

i wniosła o jego zmianę przez oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów procesu za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. może stanowić podstawę apelacji tylko wtedy, gdy uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie posiada wszystkich koniecznych elementów bądź zawiera tak oczywiste braki, że uniemożliwiają one jego kontrolę. Ponieważ tym zakresie skarżący nie wykazał, że powyższe naruszenie mogłoby mieć istotny wpływ na wynik sprawy zarzut ten nie może być uznany za usprawiedliwiony zwłaszcza w sytuacji, gdy ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd pierwszej instancji są bezsporne i dawały podstawę Sądowi Apelacyjnemu do dokonania oceny wpływu stwierdzonych uchybień proceduralnych na podjęcie objętych zaskarżeniem uchwał.

Zasadniczą przesłanką dokonanej przez Sąd Okręgowy oceny zasadności powództwa było uznanie, że zmiany w porządku obrad, dotyczące podjęcia uchwał o dużym znaczeniu dla działalności pozwanej spółki, nie zostały zgłoszone

w terminie wskazanym w art. 401 § 1 zd. 2 i 3 k.s.h. Przepis ten wymaga, aby żądanie uzupełnienia porządku obrad zostało zgłoszone zarządowi spółki publicznej nie później niż na 21 dni przed wyznaczonym terminem zgromadzenia.

Sąd Apelacyjny przychyła się do poglądu Sądu Okręgowego, że do liczenia terminu oznaczonego w dniach należy stosować, zgodnie z art. 2 k.s.h., art. 111 § 2 k.c., w świetle którego jeżeli początkiem terminu nie jest określony dzień, lecz zdarzenie, które ma nastąpić w określonym dniu, to tego dnia nie uwzględnia się przy obliczaniu terminu i termin należy liczyć dopiero od dnia następnego. Jak trafnie przyjął Sąd Okręgowy, zdarzeniem, o którym mowa w tym przepisie jest niewątpliwie żądanie akcjonariusza uzupełnienia porządku obrad, co oznacza, że przy obliczaniu terminu, w którym należy je zgłosić nie uwzględnia się dnia otrzymania tego żądania przez zarząd i że w związku z tym należy go liczyć od następnego dnia (por. wyroki Sądu Najwyższego, odnoszące się do terminu oznaczonego w tygodniach: z dnia: 8 lutego 2008 r., I CSK 399/07, OSN-ZD 2008/4/115, z dnia 4 grudnia 2009 r., III CSK 85/09, OSNC 2010/7-8/113 oraz z dnia 9 maja 2012 r., V CSK 238/11, niepubl.).

Zgłoszenie żądania o uzupełnienie porządku obrad walnego zgromadzenia zwołanego na dzień 21 czerwca 2012 r. powinno zatem nastąpić najpóźniej w dniu, od którego pozostawało 21 dni do dnia poprzedzającego dzień walnego zgromadzenia, czyli najpóźniej w dniu 30 maja 2012 r.

Jak się trafnie podkreśla w piśmiennictwie, termin na zgłoszenie żądania ma charakter prekluzyjny, a zatem jego uchybienie powoduje, że wniosek jest bezskuteczny i nie wiąże zarządu. Spóźnione żądanie nie może też być traktowane jako żądanie uzupełniania porządku obrad kolejnego walnego zgromadzenia w związku z tym akcjonariusz, który uchybił terminowi będzie musiał w przyszłości ponowić żądanie. Żądanie powinno zawierać nie tylko proponowany punkt porządku obrad, którego wprowadzenia domaga się żądający, ale także jego uzasadnienie lub projekt uchwały dotyczącej obrad (art. 401 § 1 zd. 4 k.s.h.), co jest zgodne z art. 6 ust. 1 lit. a in fine dyrektywy 2007/36/WE. Pominięcie któregokolwiek z tych elementów czyni również żądanie bezskutecznym, gdyż prawo nie przewiduje procedury usunięcia braków żądania.

Oznaczenie szczegółowego porządku obrad walnego zgromadzenia musi więc być tak dokładne, żeby jednoznacznie przesądzało rzeczywisty przedmiot obrad i umożliwiło przygotowanie się akcjonariuszy do merytorycznego udziału w dyskusji oraz do oceny projektów uchwał mających być poddanych pod głosowanie. Sporządzenie porządku obrad uchybiającego tym wymaganiom wprowadza współników w błąd, uniemożliwiając albo bezzasadnie ograniczając rzeczywistą realizację przysługujących im korporacyjnych uprawnień kontrolnych (por. wyrok z dnia 7 lutego 2013 r., II CSK 300/12, LEX nr 1284730 i wskazane w nim orzecznictwo). Jak się podkreśla w literaturze przedmiotu, wprowadzenie do kodeksu spółek handlowych nowej treści art. 401 miało na celu ochronę akcjonariuszy mniejszościowych w kontekście umieszczania spraw w porządku obrad oraz zgłaszania projektów uchwał. Naruszenia wymogów proceduralnych objętych art. 401 k.s.h. należą zatem niewątpliwie do naruszeń ustawowych regulacji proceduralnych zawsze doniosłych z punktu widzenia treści podjętej uchwały, tj. mogących mieć wpływ na jej treść w okolicznościach każdego konkretnego przypadku. Celem art. 401 k.s.h., jak i art. 402 § 2 i związanych z nimi art. 404 § 1 k.s.h. jest niedopuszczenie do prawnie skutecznego podjęcia uchwał, które mogłyby stanowić zaskoczenie dla akcjonariuszy. W świetle niekwestionowanych ustaleń Sądu Okręgowego proponowane w zgłoszeniu zmiany nie odpowiadały wymienionym wyżej warunkom formalnym, nadto nie zostały zaopiniowane przez radę nadzorczą, która obradowała w przeddzień dokonanego zgłoszenia. W konsekwencji, Sąd pierwszej instancji trafnie przyjął, że obie zaskarżone uchwały zostały podjęte z naruszeniem art. 404 § 1 w zw. z art. 401 § 1 k.s.h.

Podjęcie uchwały w sprawie, która nie mogła być ujęta w porządku obrad było zatem w ustalonych okolicznościach zachowaniem jednoznacznie sprzecznym z ustawową normą imperatywną wyrażoną w art. 404 § 1 k.s.h., przewidującą zakaz powzięcia w takiej sytuacji uchwały, skoro w stanie faktycznym sprawy nie wystąpiły ustawowe przesłanki uchylenia tego zakazu. Przepis art. 404 § 1 k.s.h. nie obowiązuje bowiem z woli ustawodawcy jedynie wówczas, gdy podczas podejmowania uchwały cały kapitał zakładowy był reprezentowany, a zarazem nikt z obecnych nie zgłosił sprzeciwu dotyczącego powzięcia uchwały (por. wyrok SN z dnia 19 września 2007 r., II CSK 165/07, LEX nr 490422).

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 58 § 1 k.c. w pierwszej kolejności zwrócić należy uwagę, że Sąd Okręgowy w motywach zaskarżonego wyroku jako podstawę rozstrzygnięcia powołał art. 425 § 1 k.s.h., jednakże jednocześnie błędnie wskazał, że w jego świetle, podjęcie uchwały sprzecznej z przepisami powoduje, na podstawie art. 58 k.c., bezwzględną nieważność uchwały. Należy zaś zgodzić się ze skarżącym, że zawarta w kodeksie spółek handlowych regulacja stwierdzenia nieważności uchwały walnego zgromadzenia sprzecznej z ustawą (art. 422-427 k.s.h.) wyklucza zastosowanie art. 58 k.c. i wynikającej z niego sankcji nieważności (nieważności bezwzględnej), w przypadku sprzeczności uchwały walnego zgromadzenia z ustawą. Jak się bowiem przyjmuje jednolicie w orzecznictwie, ponieważ - stosownie do art. 2 k.s.h. - wskazującego, że w zakresie spraw określonych w art. 1 § 1 k.s.h., a nieuregulowanych przez przepisy k.s.h., stosuje się przepisy k.c., a zawarte w k.s.h. przepisy dotyczące zaskarżania uchwał organów właścicielskich spółek kapitałowych w sposób kompleksowy regulują skutki sprzeczności uchwały organu stanowiącego spółki kapitałowej z ustawą, to okoliczność ta wyklucza możliwość stosowania wprost do oceny takich uchwał art. 58 § 1 k.c. w oparciu o odesłanie wynikające z art. 2 k.s.h. (por. wymieniony wyżej wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2009 r., III CSK 85/09 oraz z dnia 7 lutego 2013 r., II CSK 300/12, w którym dopuszczono jedynie możliwość odpowiedniego zastosowania przepisu art. 58 § 3 k.c. w związku z art. 2 k.s.h. w sprawach o stwierdzenie nieważności części uchwały walnego zgromadzenia spółki akcyjnej).

Ponieważ z uwagi na szczególny charakter sankcji dotyczącej uchwał walnego zgromadzenia powziętą sprzecznie z ustawą należało zastosować wyłącznie art. 425 § 1 k.s.h. i Sąd Okręgowy prawidłowo ocenił wystąpienie przesłanek, o których mowa w tym przepisie, a pozwalających na uznanie za dotkniętą nieważnością obu uchwał, zarzut skarżącej, sprowadzający się do stwierdzenia, że naruszenie procedury podejmowania uchwał nie mogło mieć wpływu na treść zaskarżonej uchwały – z wyżej przytoczonych względów – nie mógł odnieść oczekiwanego rezultatu.

Z tych przyczyn i na podstawie art. 385 k.p.c. apelacja podlegała oddaleniu.

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego, stosownie do jego wyniku, uzasadnia art. 98 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. i § 10 ust. 1 pkt 21 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych i ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. Składają się na nie poniesione przez stronę pozwaną koszty zastępstwa procesowego w podwójnej stawce minimalnej wynoszącej 270 zł z uwagi na nakład pracy jej pełnomocnika i charakter sprawy.